

Korlátozó intézkedések eljárásrendje

Fogalom meghatározások

A krízisállapot olyan, a személy bio-pszicho-szociális állapotában bekövetkezett változás, állapot, amely azonnali beavatkozást, szolgáltatást igényel. Ennek hiányában a személy közvetlen életveszélybe kerülne, illetve súlyos vagy maradandó testi, lelki egészségkárosodást szenvedne.

Veszélyeztető magatartásnak minősül, ha a kliens pszichés állapotának zavara következtében saját vagy mások életére, egészségére, testi épségére jelentős veszélyt jelenthet, de a sürgős intézeti gyógykezelésbe vétel nem indokolt.

Közvetlen veszélyeztető magatartásnak minősül, ha a kliens pszichés állapotának akut zavara következtében saját vagy mások testi épségére, egészségére, életére közvetlen és súlyos veszélyt jelent. A veszélyesség, a veszélyeztetés lényeges fogalmi eleme, hogy az egyén aktuális állapota, viselkedése, magatartása megjósolhatóan veszélyessé válhat önmagára vagy másokra.

Veszélyhelyzet előállhat pillanatnyi harag, idegesség, alkohol vagy kábítószer, helytelen gyógyszerelés, illetve pszichés betegség következtében is, ez azonban nem elégséges ok arra, hogy az adott személyt önmagára vagy másokra veszélyesnek ítéljük, és korlátozását elrendeljük. A korlátozó intézkedés csak akkor rendelhető el, ha a helyzet valóságos kockázatot jelent.

Korlátozó intézkedés elrendelése

A korlátozó intézkedés elrendelése során és alkalmazásának teljes időtartama alatt az emberi méltósághoz való jog nem korlátozható, a testi épséghez és az egészséghez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. A személy jogai csak annyiban korlátozhatók, amennyiben azok gyakorlása megghiúsítja, vagy veszélyezteti a korlátozó intézkedés célját. Kínzó, kegyetlen, embertelen, megalázó vagy büntetőjellel korlátozó intézkedést tilos alkalmazni.

Személyes szabadságában bármely módon csak a veszélyeztető vagy közvetlen veszélyeztető magatartású személy korlátozható.

Az Szt. 94/G.§ (1) bekezdése értelmében, ha a kliens veszélyeztető, vagy közvetlen veszélyeztető magatartást tanúsít, az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.) vonatkozó rendelkezéseit kell értelemszerűen alkalmazni. Az intézkedés csak addig maradhat fenn, amíg a veszélyeztető vagy közvetlen veszélyeztető állapot tart.

A korlátozó intézkedés alkalmazására csak a kliens pszichés megnyugtató állapotának megkísérlését követően kerülhet sor. Fő cél a kliens együttműködésének megszerzése, megtartása és meggyőzése a szükséges terápiás intézkedés elfogadásáról. Együttműködés hiányában rendelhető el a korlátozó intézkedés, amely a veszélyeztető állapot megszüntetését célozza.

A döntést a korlátozó intézkedés, eljárás alkalmazását megelőzően, ha ez nem lehetséges, az intézkedés megtételét követően azonnal a külön jogszabályban (az 1/2000. (1.7.) SzCsM rendeletben) meghatározott írásos formában dokumentálni kell.

Tájékoztatási kötelezettség és panaszjog

A klienst, illetve törvényes képviselőjét szóban tájékoztatni kell a korlátozó intézkedés végrehajtása előtt annak elrendeléséről és formájáról, valamint a feloldásáról. Halaszthatatlan esetben a törvényes

képviselőt a végrehajtás alatt vagy azt követően 3 napon belül tájékoztatni kell a korlátozó intézkedés elrendeléséről, formájáról és feloldásáról. A korlátozó intézkedés feloldásáról történő tájékoztatással egyidejűleg az adatlap másolatát a kliensnek, valamint törvényes képviselőjének át kell adni, illetve meg kell küldeni.

A korlátozó intézkedés, eljárás alkalmazásának elrendelésére az intézmény orvosa, az orvos elérhetőségének hiányában a vezető ápoló jogosult. Ez utóbbi esetben az orvost azonnal értesíteni kell a korlátozó intézkedés alkalmazásáról, amelyet jóvá kell hagynia. Az intézkedés csak addig maradhat fenn, amíg a veszélyeztető vagy közvetlen veszélyeztető állapot tart. A kórházi elhelyezés biztosítása a kliens állapotváltozásának függvénye, melynek megítélése az orvos feladata.

A VÁI orvosa a korlátozó intézkedés, eljárás alkalmazásáról tájékoztatja az igazgatót, vagy távollétében a helyettesítésével megbízott munkatársat, aki biztosítja az intézkedéshez szükséges feltételeket, illetve szükség esetén a többi kliens védelmét. Az igazgató 48 órán belül köteles tájékoztatni az ellátottjogi képviselőt a korlátozó intézkedésről.

Az igazgató írásbeli tájékoztatási kötelezettsége a VÁI-ba történő felvétel során a kliensre, illetve a törvényes képviselőjére vonatkozóan az alábbiakra terjed ki:

- A szervezeti és működési szabályzat korlátozó intézkedésre vonatkozó szabályaira,
- Az ellátotti jogokra a korlátozó intézkedés alkalmazása esetén,
- Az ellátottjogi képviselő, illetve az érdekképviselői fórum elérési lehetőségére,
- A panaszjog lehetőségére, gyakorlásának szabályaira.

A korlátozó intézkedés, eljárás alkalmazása ellen a kliens vagy törvényes képviselője panasszal élhet az intézmény fenntartójánál. A panasz kivizsgálásához és a döntéshez a fenntartó szakértőként pszichiáter szakorvost vesz igénybe.

Az intézkedés lépései a kliens veszélyeztető, vagy közvetlen veszélyeztető magatartása esetén

Veszélyeztető, vagy közvetlen veszélyeztető állapot esetén korlátozó intézkedésre mindig csak felügyelet mellett kerülhet sor, és minden esetben szükséges két ápoló jelenléte.

Kritikus, előre nem látható helyzetben az ápoló-gondozó az alábbi intézkedéseket teheti:

1. A kliens pszichés megnyugtatására törekszik.
2. A kliens együttműködését megszerzi és megtartja, amely következtében a veszélyhelyzet elhárul.
3. Ha ez nem sikerül, segítséget kér munkatársaitól.
4. Az ápolók jelzik a veszélyeztető helyzetet az orvosnak, a vezető ápolónak és a műszakvezető ápolónak. Orvos hiánya esetén a magasabb szakképzettségű munkatárs irányítja a veszélyhelyzet kezelését.
5. Folyamatosan tájékoztatja a klienst a korlátozó intézkedés elrendelésének lehetőségéről, és részletesen elmondja annak lépéseit.
6. Veszélyt okozó eszköz használata esetén azt elkérheti, annak átadására határozottan utasíthat, elvétele érdekében indokolt mértékben akár fizikai erőt is alkalmazhat (lefogja a klienst, mozgásában átmenetileg akadályozhatja, szükség esetén segítséget – akár rendőrt is – kérhet).
7. Megakadályozza a kliens intézményből való eltávozását, amennyiben veszélyt jelent önmagára vagy másokra.
8. Ha másképp nem oldható meg, a távozás vagy egyéb veszélyeztető cselekmény megakadályozása érdekében határozottan felszólítja az érintett személyt, illetve kíséretet

biztosíthat számára a lakószobájába vagy a betegszobába való eljutáshoz, ahol biztonságban lehet, illetve másoktól is elkülöníthető.

9. Ha a kliens továbbra sem jelzi az együttműködési szándékát, illetve a veszélyhelyzet nem szűnik meg, kivételesen maximum 16 órán át tartó, ágyhoz történő rögzítéssel gondoskodik a személyzet a kliens és környezete biztonságáról.

Rögzítésnél követendő irányelvek:

- a rögzítésre használt eszköz minimum 8-10 cm széles alapterű, belül párnázott bőr vagy hevederöv lehet (ez megakadályozza a végtag elszorítását),
- a rögzítést – állapottól függően – két óra múlva lazítani kell,
- a rögzítés erőssége a szükséges minimalizáció elvét kövesse: a végtag, az adott ízület normál mozgási tartományon belüli tartása fontos követelmény,
- rögzítés alatt folyamatos felügyeletet szükséges biztosítani, mely során a kliens állapotváltozását figyelni, jelezni és dokumentálni kell, illetve a szükséges terápiás reakciókra, változásokra figyelemmel kell lenni,
- rögzítés esetén biztosítani kell a kliens viszonylagos kényelmét, nyugalmát, és figyelmének elterelésével, beszélgetéssel törekedni kell arra, hogy a kritikus helyzet megszűnjön,
- fontos a kliens állandó tájékoztatása, és a vele való folyamatos kommunikáció.

Farmakoterápia

A VÁI-ban pszichiátriai sürgősségi ellátást pszichiáter szakorvos végezhet. Kivételt képeznek mindazon gyógyszerek bevételének foganatosítása, amelyek szedését korábban már a kezelőorvos jóváhagyta, és vélelmezhető, hogy azok beszedése állapotjavulást eredményez. Az orvos értesítése ez esetben sem megkerülhető, jóváhagyása szükséges a veszélyeztető magatartás farmakoterápiás kezeléséhez. Ebben az esetben is meg kell győződni arról, hogy a kliens korábban nem szedett be olyan gyógyszert, ami kontraindikálttá tenné egy újabb szer használatát, vagy a túladagolás veszélye állhat fenn. Ha a pszichiáter szakorvos nem elérhető, akkor kórházi sürgősségi ellátást kell igénybe venni.

A megfigyelés szabályai

Ha a kliens elkülönítésére kerül sor, akkor az alábbi szempontokat kell szem előtt tartani:

- Fenyegető magatartású klienssel ne legyen egyedül a megfigyelő.
- Elérhető segítség legyen a közelben.
- A helyiség berendezései és tárgyai ne lehessenek veszélyforrások.
- Orvos hiányában a magasabb szakképzettségű munkatárs irányít.
- Sürgősségi pszichiátriai gyógyszerek elérhetőek legyenek.
- A kliens védett és nyugalmat biztosító környezetben érezze magát.
- A kliens jogainak tiszteletben tartása a következők szerint: tájékoztatás az állapotáról, a szükséges beavatkozásokról és a kezelés elmaradásának kockázatairól.
- Amennyiben lehetséges, nyilatkozatképesség esetén a kliens beleegyezését kell kérni, nem hagyva, hogy a tájékoztatás jogáról lemondjon.
- Az elkülönítés alatt folyamatos felügyeletet szükséges biztosítani, mely során a kliens állapotváltozását folyamatosan ellenőrizni kell. Az ellenőrzés magában foglalja a fizikai, higiénés és egyéb szükségletek felmérését, és a kliens állapotának megfelelő kielégítését. A megfigyelést a szakmai szabályoknak megfelelően dokumentálni kell, illetve a szükséges terápiás reakciókra, változásokra figyelemmel kell lenni.
- Rögzítés esetén biztosítani kell a kliens viszonylagos kényelmét, nyugalmát, és figyelmének elterelésével, beszélgetéssel törekedni kell arra, hogy a kritikus helyzet megszűnjön,
- Fontos a kliens állandó tájékoztatása, és a vele való folyamatos kommunikáció.

A korlátozás feloldásának szabályai

A korlátozó intézkedés, eljárás – a szabad mozgásban történő korlátozás, farmakoterápia, az intézményen belüli elkülönítés, illetve a mozgásban való korlátozás vagy ezen eszközök komplex alkalmazása – nem lehet büntető jellegű, és csak addig tarthat, illetve az adott helyzethez igazodóan csak olyan mértékű és jellegű lehet, amely a veszély elhárításához feltétlenül szükséges. A kórházi elhelyezés biztosítása a kliens állapotváltozásának függvénye, melynek megítélése az orvos feladata.

Értékelés

A korlátozó intézkedés feloldását követően a lezajlott eseményt a klienssel meg kell beszélni. A klienssel történő feldolgozás az állapota stabilizálódása után – az ápoló személyzet, illetve egy mentálhigiénés szakember bevonásával – elengedhetetlen.

Ugyancsak szükséges a klienst körülvevő mindenkor szakmai team konzultációja: ez a kliens szempontjából egyrészt preventív jellegű, a szakmai team a klienssel együtt végiggondolhatja, milyen intervenciók segítségével akadályozhatja meg a jövőben hasonló magatartás kialakulását, másrészt a szakemberek összehangolt tevékenysége révén elősegíti a kliens rehabilitációját. A szakmai team tagjai értékeli a megoldási folyamatot, melyet külső szakmai tanácsadó is támogathat. A szakmai team a feldolgozásba és az értékelésbe az esetben érintett ápoló-gondozó munkatársakat is bevonja. Munkájukról az egyéni fejlesztési tervekhez és konzultációkra vonatkozó eljárási rendnek megfelelően feljegyzést készítenek, és tájékoztatják az igazgatót és helyetteseit.

Veszélyhelyzet dokumentálása

- A korlátozó intézkedés alkalmazása esetén - ide nem értve a pszichés megnyugtatót - az 1/2000. SzCsM rendelet 6. számú mellékletében meghatározott adatlapot ki kell állítani.
- A korlátozó intézkedés időtartama alatti megfigyeléseket, állapotleírást az 1/2000. SzCsM rendelet szintén 6. számú mellékletében található betétlapon kell részletesen feltüntetni. Az ápoló a kliens valamennyi ellenőrzését, és észlelt szükségleteit a betétlapon rögzíti.
- Az adatlapot és a betétlapot az igazgató, valamint az intézményi orvos vagy a pszichiáter szakorvos írják alá.
- A kitöltött és aláírt adatlapot a kliens gondozási tervéhez kell csatolni.
- A korlátozó intézkedés feloldásáról történő tájékoztatással egyidejűleg az adatlap másolatát át kell adni, illetve meg kell küldeni a kliens törvényes képviselőjének, valamint az ellátottjogi képviselőnek.
- A kötelező adminisztráció elvégzéséért a vezető ápoló a felelős

Az eljárásrendben foglalt szabályozás nem helyettesíti az Szt., az Eütv., az 1/2000. SzCsM rendelet, valamint a 60/2004. (VII.6.) ESzCsM rendelet korlátozó intézkedésekre vonatkozó ismeretét és maradéktalan végrehajtását, melynek ismerete Intézmény valamennyi munkatársának kötelező.

2015.

6. számú melléklet az 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelethez

ADATLAP

korlátozó intézkedés elrendeléséhez

Az ellátott neve:

Születési idő:

A korlátozó intézkedés kezdetének időpontja:

év: hó: nap: óra: perc:

A korlátozó intézkedés formája és leírása:

A) fizikai:

szabad mozgás korlátozása:

.....

fokozott ellenőrzés:

B) kémiai: adása, i.m., i.v.

Az elrendelő neve: beosztása: - orvos

- vezető ápoló

Ha nem orvos, akkor az orvosi jóváhagyás időpontja:

év: hó: nap: óra: perc:

Az elrendelés rövid indokolása:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

A korlátozó intézkedés feloldása:

A korlátozó intézkedés során szolgálatot teljesítő egészségügyi, szociális dolgozó(k)

Neve: beosztása:

Neve: beosztása:

Neve: beosztása:

Neve: beosztása:

Az intézet pszichiáter orvosának tájékoztatása megtörtént:

év: hó: nap: óra: perc:

További intézkedés: szükséges - nem szükséges

.....

intézményvezető aláírása

.....

intézmény orvosának aláírása

BETÉTLAP

A korlátozó intézkedés időtartama alatt végzett ellátás dokumentálásához

Név:

Születési idő:

Szobaszám:

Diagnózis:

Terápiás terv elkészítésének időpontja veszélyeztető, illetve közvetlen veszélyeztető állapotra:

1. Az intézkedés elrendelését megelőző állapotváltozás, tünetek feljegyzése:

.....
.....
.....

2. Korlátozás folyamata, eredménye:

Ápolási diagnózis	Ápolási cél	Ápolási terv	Ápolási eredmény	Aláírás
-------------------	-------------	--------------	------------------	---------

3. Eseménynapló:

Dátum, idő

Esemény leírása

Aláírás

4. Lezajlott esemény megbeszélésének időpontja, illetve fenti eseményre készült terápiás terv módosítása az elláttal:

.....
.....
.....

5. A korlátozás eredményességének rövid összefoglalása:

.....
.....
.....

6. Ellátottjogi képviselőhöz eljuttatva:

.....
.....
.....

.....
intézményvezető aláírása

.....
intézmény orvosának aláírása

A korlátozó intézkedés során szolgálatot teljesítő egészségügyi, szociális dolgozó(k) aláírása: